

AUTE

En nom del Poble Andorrà.-

A la vila d'Andorra la Vella, el 22 de desembre del 2017.

Reunida la Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, sota la presidència del M.I. Sr. Vincent ANIÈRE, i els magistrats M.I. Sr. Carles CRUZ MORATONES i M.I. Sr. Yves PICOD, ha adoptat la resolució següent:

ANTECEDENTS DE FET

I.- En data 15-06-2017 es va rebre un informe del Departament d'Afers Socials, respecte al menor R.A.M., en el què es constata el manteniment dels indicadors de risc des de l'obertura de l'expedient, així com símptomes alarmants.

II.- L'Hble. Batlle havia escoltat la progenitora en dates 28-11-2016 i 13-03-2017 i al Ministeri Fiscal, el qual va emetre un informe, en data 15-06-2017, on considerava que el menor es trobava en una situació de risc molt greu i no s'oposava a la mesura de protecció proposada per la Comissió tècnica, consistent en l'atribució de la guarda i custòdia del menor a l'Estat.

III.- L'Hble. Batlle va dictar Aute, en data 21-06-2017, amb la següent part decisòria :

“Primer.- Atorgar la guarda i custòdia del menor R.A.M. tot i retirant-lo del seu ambient familiar natural, a l'Estat per mitjà de la Direcció del Servei Social, per tal de que aquest el confiï al Centre d'Acolliment d'Infants i Joves "La Gavernera" (CAI), informant a aquest Batlle de l'evolució del menor, establint horaris de visita de la progenitora, si s'escaigués, havent d'establir la Direcció del CAI el canal de comunicació més òptim que sigui escaient amb aquesta darrera, a fi d'ajudar-la d'acord a les seves responsabilitats, tant personals com de cara al seu fill i havent altrament els responsables del CAI de realitzar els informes pertinents al respecte de l'evolució del referit menor, que hauran de ser pel que fa el primer al cap de quinze dies, i pel que fa als següents, trimestrals, si no hi ha cap novetat substancial.

Segon.- Suspendre parcial i provisionalment la pàtria potestat de la progenitora respecte del menor R.A.M., únicament pel que respecta a les decisions mèdiques que respecte del mateix s'hagin de prendre, essent la Direcció del Servei Social del Govern l'encarregat de prendre aquestes decisions, tot informant a aquesta Hble. Batllia.

Tercer.- Preveure que les visites de la progenitora respecte del menor hauran d'esser supervisades per part d'un professional.

Quart.- Fixar la quantitat mínima de 210.-euros la suma que en concepte de despeses de manteniment i educació haurà de satisfer la progenitora la Sra. I.M.S. pel seu fill, de manera mensual al Centre d'Acolliment d'Infants "La Gavernera", a partir del moment en que els hi notificat el present aute, i fins nova decisió de la Batllia o del Tribunal competent.

S'encomana als Serveis Socials per a que en el més breu plaç possible, elaborin un informe respecte de la situació econòmica i laboral de la progenitora als efectes de poder efectuar una concreció més adequada i poder valorar a càrrec de la mencionada l'import que li pertocaria d'acord amb les seves possibilitats econòmiques, no sent aquesta quantitat inferior a 210 euros.

Cinquè.- Notificar la present resolució judicial a la progenitora la Sra. I.M.S., a la Direcció dels Serveis Socials del Ministeri de Salut i Benestar i al Magnífic Ministeri Fiscal.

Sisè.- Contra aquesta resolució les parts i el Magnífic Ministeri Fiscal poden interposar recurs d'apel·lació en el termini de tretze (123) dies a comptar de l'endemà de la data de la seva notificació”.

IV.- La Sra. I.M.B., mare del menor R.A.M., ha interposat recurs contra la resolució d'instància i, en data de registre 22-09-2017, va articular escrit

de conclusions, en virtut del qual sol·licita la revocació deixant-lo sense efecte i retornant la custòdia a la mare.

V.- Per Aute d'aquesta Sala del 19-10-2017 es va donar lloc a la pretensió probatòria adduïda per la Sra. I.M.B. en el seu escrit de data 10-10-2017 i consistent en què s'incorpori en autes i a efectes probatoris l'informe pericial dut a terme per la psicòloga clínica Sra. M.C.B.

El Magnífic Ministeri Fiscal s'oposa al recurs interposat.

Ha actuat com a magistrat ponent el M.I. Sr. Vincent ANIÈRE.

FONAMENTS DE DRET

I.- Els motius o greuges en els què la recurrent fonamenta el seu recurs són en primer lloc i a títol principal que hauria patit una vulneració dels seus drets constitucionals a un procés degut, a la defensa i a l'assistència d'un lletrat, així com una indefensió, perquè a l'ocasió de la seva audició per la Batlle en data 13-03-2017 no es va indicar en la citació que podia anar assistida de la seva advocada, ni tampoc es va convocar aquesta darrera i que finalment va comparèixer sense l'assistència del lletrat de guàrdia. Sosté que com a conseqüència d'aquestes circumstàncies no va poder explicar bé a la Batlle ni aportar uns elements importants per acreditar que s'havia reconduït la situació del seu fill. Afegeix que, a diferència del que es va fer amb el ministeri fiscal, no se li va donar vista dels informes elaborats.

Però la vulneració dels drets fonamentals i la indefensió invocades no existeixen.

En efecte, el dret a la defensa i a l'assistència lletrada se li van reconèixer i garantir tota vegada que per Aute del 21-11-2016 es va donar lloc a la seva petició de justícia gratuïta que havia presentat el 15-11-2016

TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA
Sala Civil

després d'haver rebut, en data 11-11-2016, la citació per la compareixença que va tenir lloc davant de la Batlle el 28-11-2016.

Per tant ja tenia una advocada designada, la Sra. L.C.M., que la va assistir durant el procediment i en particular quan va ser oïda per la Batlle el 28-11-2016.

Quant a la compareixença del 13-03-2017, no cal oblidar que ens trobem front a un procediment especial i que cap obligació legal existia d'indicar en la citació que la citada podia anar assistida ni tampoc de convocar a l'advocat. De fet, tal menció no existeix en la precedent citació i no es va convocar a l'advocada, el que no va impedir a la Sra. I.M.B. de presentar-se amb la seva advocada el 28-11-2016.

Ressurt de la diligència formalitzada aquell dia (foli 84) el següent :

"Per davant l'Hble. Batlle de Menors, Sra. L.S.C., en els autes de jurisdicció de menors enregistrats amb el numero seqüencial 2000024/2016, excusat el Mag. Ministeri Fiscal i compareixent els Serveis Socials, Sres. L.M. i G.M.C., compareix I.M.B., progenitora del menor R.A.M., sense la presència de la seva lletrada la Sra. L.C., advocada de la Sra. I.M.B., i en aquest acte manifesta que el seu fill va al SRCA, que si aquestes ultimes setmanes no ha anat al SRCA, és perquè el seu fill té una bactèria, la quina estan pendants de saber quina és a través d'uns resultats analítics. Que el seu fill està content d'anar al SRCA. Que està pendent que s'acabi de curar per a poder retornar al SRCA. Que el seu metge de capçalera és el Dr. E.S. Manifesta que és una bactèria molt difícil d'eliminar i podria contaminar els altres menors està pendent que s'acabi de curar per a poder retornar al SRCA.

Que l'avui compareixent manifesta que el seu fill no té cap inconvenient en anar al SRCA.

Manifesta la progenitora que el seu fill entrarà a l'Institut espanyol a partir del 9 de setembre, el proper curs escolar mostrant en aquest acte la sol·licitud de matrícula.

L'avui compareixent es reitera que no té res a explicar-los-hi. Que el seu fill està molt millor. Que no vol explicar res als Serveis Socials. Que ella no té cap problema però no tenen perquè saber res els Serveis Socials de la seva vida privada.

La progenitora finalment accepta una inicial col·laboració amb els Serveis Socials."

El que va passar, és que aquesta advocada, per carta de data de registre del mateix 13-03-2017, a les 14h30, va informar que havia deixat de

formar part del despatx professional M-B i que l'ofici seria a partir d'aquest moment tramitat per l'advocat M.M. Tal extrem no té res a veure amb el fet de convocar personalment l'advocat ni de mencionar en la citació que pot assistir al compareixent.

Així les coses, al moment d'oïr a la Sra. I.M.B. el 13-03-2017, la Batlle no tenia cap obligació de proposar a aquesta darrera l'assistència de l'advocat de guàrdia i no existia cap impediment a practicar l'acte previst i al qual s'havia degudament convocat la progenitora.

No ressurt d'aquesta diligència que la Sra. I.M.B. s'hauria negat a comparèixer malgrat l'absència de la seva advocada.

De les manifestacions que va fer es veu que no ha sofert cap indefensió puix que s'ha pogut explicar sobre els factors de risc posats de relleu en els informes, tot i deixant palesa la seva oposició a la intervenció dels Serveis Socials. No es veu quins elements acreditant la reconducció dels factors de risc no hauria pogut proposar, sobretot quan l'informe del mes de juny evidencia la permanència i l'agreujament de la situació de risc.

Quant als informes, els mateixos ja es trobaven al sumari i res hauria impedit consultar-los, i pel que fa a la comunicació al Ministeri fiscal, es tracta d'una obligació legal en virtut dels articles 89.3 de la LQJ i 3.10 de la Llei del Ministeri fiscal tractant-se d'un procediment en el que es troba interessat un menor.

II.- De manera subsidiària, sobre el fons, la recurrent indica que no pensa ni creu patir la síndrome de MÜNCHHAUSEN sinó que està pendent del seu fill i que s'ha sotmès voluntàriament a una avaluació per part de la psicòloga, Sra. M.C.B. ; que nega que el seu fill no porti roba adequada a la talla o al clima ni que pateixi d'una manca d'higiene ; que nega que ella mateixa tingui aspecte descuidat ni forta olor corporal i que si en un primer temps va ésser reticent a acceptar l'ajuda dels serveis de l'Estat, finalment es va comprometre a col·laborar amb ells i a portar el seu fill al SRCA.

A això cal respondre que la qüestió de la roba adequada i de la manca d'higiene no correspon a un fet aïllat sinó que els fets en relació van ser constatats i referits de manera objectiva i mesurada en els diversos informes dels Serveis Socials. Constitueixen factors de risc (entre d'altres degudament esmentats i presos en consideració per l'Hble. Batlle, en particular en el CONSIDERANT IV.- del seu Aute, i que no cal repetir aquí) però no es tracta dels més significatius.

Més transcendent, és la qüestió de la reticència i de la falta de col·laboració de la Sra. I.M.B. amb els Serveis Socials del Govern i d'aquest punt de vista s'ha de compartir la constatació dels referits serveis i de la Instància que la progenitora va demostrar des de l'inici una actitud defensiva i desconfiant amb una tendència litigant que ha bloquejat les intervencions i que aquesta manca de col·laboració - o la seva falsa col·laboració - ha sigut constant i s'ha anat agreujant al llarg del procediment.

Quant a la síndrome de MÜNCHHAUSEN, s'ha posat de relleu pels serveis especialitzats que la mare presentava alguns trastorns psicològics o psiquiàtrics. Han arribat a aquesta conclusió tenint en compte en particular que és especialment pendent del seu fill i molt involucrada amb ell en tots els àmbits, que existeix un vincle ansiós entre mare i fill, que la mare obstaculitza la intervenció dels Serveis Socials arribant a mentir de manera patològica i a negar tota dificultat pròpia, tot i tenint dificultats a posar límits al seu fill. Contrastant aquests elements amb les reiterades visites mèdiques del menor en particular a urgències per tal d'evitar la intervenció d'uns serveis mèdics especialitzats, la Comissió Tècnica d'Atenció al menor ha conclòs que creia estar davant un possible cas de maltractament infantil anomenat síndrome de MÜNCHHAUSEN per poders o Trastorn fictici per poders, consistent en la producció o simulació deliberada de signes o símptomes físics o psicològics en el menor.

L'actitud refractària de la Sra. I.M.B. a la intervenció dels Serveis Socials, que va fer impossible que es practiqui una avaluació més profunda de la seva personalitat, no ha permès confirmar amb tota certesa l'existència d'aquesta síndrome però ha quedat palès com a mínim que la mare és excessivament protectora i que la relació actual que té amb el seu fill és nociva per aquest darrer.

De l'informe de la psicòloga, Sra. M.C.B., que hem incorporat a efectes probatoris i de l'escrit que l'acompanya ressurten dos elements essencials.

En primer lloc, sense pronunciar-se sobre la síndrome referida (la missió que la lletrada de la Sra. I.M.B no era aquesta sinó verificar si es trobava en condicions de restablir el contacte amb el seu fill) les conclusions de la psicòloga permeten entendre que la Sra. I.M.B. és una mare hiperprotectora i que presenta un perfil de personalitat que justifica que faci un treball psicològic per adaptar el seu comportament i, que per reconduir la relació mare-fill cal un procés terapèutic per millorar "l'estil educatiu" en el marc d'un programa terapèutic i psicoeducatiu.

En segon lloc, sembla que la Sra. I.M.B hagi entès sinó acceptat que l'acolliment del menor a la Gavernera era en les condicions actuals la solució adaptada. Però, si la progenitora mostra certa voluntat de rebre ajuda, i donat l'actitud contrària que va mostrar fins ara, és imprescindible poder comprovar si aquest canvi de plantejament correspon a una modificació real, si es mantindrà i si pot donar els seus fruits.

Així les coses, les raons que van motivar la decisió de la Batlle formalitzada en l'Aute recorregut continuen justificant tal solució que és l'única que permet ara salvaguardar el menor dels riscos molt greus provocats per la relació perjudicial que s'ha instal·lat al llarg dels anys, tot i permetre que tant la mare com el fill puguin rebre l'ajuda necessària per part dels serveis especialitzats per a reconstruir progressivament una relació més

TRIBUNAL SUPERIOR DE JUSTÍCIA
Sala Civil

sana amb l'objectiu d'arribar a un retorn del menor al domicili quan els factors de risc s'hagin reconduït.

III.- Malgrat desestimar-se el recurs, no procedeix fer especial pronunciament pel que fa a les costes d'aquesta alçada atesa la naturalesa de les qüestions en debat, de conformitat amb la facultat que atorga als Tribunals el capítol X de la Novel·la 82.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas.-

La Sala Civil del M.I. Tribunal Superior de Justícia d'Andorra,

DECIDEIX

DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la Sra. I.M.B. contra l'Aute dictat per l'Hble. Batlle de la secció de menors en data 21 de juny del 2017, que confirmem íntegrament, sense fer especial pronunciament sobre les costes d'aquesta alçada.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramès testimoni a l'Hble. President de la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-